

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Запорізької обласної
державної адміністрації

К.І. Бриць
«12» листопада 2017 р.



ТИПОВА ПРОГРАМА додадкової підготовки з техногенної безпеки працівників о'б'єктів підвищеної небезпеки

ПОГОДЖЕНО

Директор Департаменту з питань
цивільного захисту населення
обласної державної адміністрації

В.В. Шлях

«12» листопада 2017 р.

ПОГОДЖЕНО

В.о. начальника Навчально-
методичного центру цивільного
захисту та безпеки життєдіяльності
Запорізької області

В.В. Гарькушка

«16» листопада 2017 р.

ПОГОДЖЕНО

Начальник ГУ ДСНС України у
Запорізькій області
генерал-майор служби цивільного
захисту

О. М. Лепський

«12» листопада 2017 р.

Запоріжжя
2017

ТИПОВА ПРОГРАМА
додавної підготовки з техногенної безпеки працівників
об'єктів підвищеної небезпеки

Обсяг часу

на вивчення навчального матеріалу – до 24 годин.

Укладачі програми: Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Запорізької області

I. Загальні положення

1.1. Типова Програма додавної підготовки з техногенної безпеки працівників об'єктів підвищеної небезпеки (далі – Програма) розроблена відповідно до Кодексу цивільного захисту України та постанови Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 р. N 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» з метою встановлення рекомендованого змісту різних форм навчання, а також навчального часу на їх проведення.

1.2 Метою організації навчального процесу за Програмою є поглиблення знань з питань техногенної безпеки, джерел небезпеки, що за певних обставин можуть спричинити виникнення надзвичайної ситуації на об'єкті підвищеної небезпеки, та небезпечних речовин, що виготовляються, переробляються, зберігаються чи транспортуються на його території.

1.3. Завданнями Програми є підвищення рівня компетенції працівників за такими показниками:

– відповідність обсягу знань (оновленої або розширеної інформації) та практичного досвіду їх застосування відповідно до переліку знань і умінь, які мають набути працівники об'єктів підвищеної небезпеки;

– правовий, що передбачає готовність до виконання функцій з безпечної експлуатації технологічного обладнання об'єктів підвищеної небезпеки, локалізації і ліквідації аварій, ознайомлення з правами та обов'язками працівників у сфері цивільного захисту;

– можливість самовдосконалення шляхом отримання знань і умінь для вирішення на робочих місцях конкретних виробничих завдань із запобігання надзвичайним ситуаціям з урахуванням специфіки об'єкта підвищеної небезпеки, підтримки готовності і здатності до реагування на надзвичайні ситуації та вжиття заходів щодо усунення і мінімізації їх наслідків.

II. Обсяг засвоєних знань та умінь за Програмою

2.1. У результаті проходження навчання за Програмою працівники повинні **ЗНАТИ:**

– основні небезпечні виробничі фактори та шкідливі речовини, що

використовуються (зберігаються, транспортуються) на виробництві;

– вимоги керівних документів з питань запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій;

– оперативну частину плану локалізації і ліквідації аварій на об'єктах підвищеної небезпеки;

– порядок організації роботи та взаємодії при оперативному реагуванні на надзвичайні ситуації та ліквідації їх наслідків;

– правила поведінки в зоні надзвичайної ситуації;

– обов'язки у складі спеціалізованої служби і формування цивільного захисту;

– правила безпеки при виконанні завдань за призначенням.

2.2. У результаті проходження навчання за Програмою працівники повинні **ВМІТИ:**

– виконувати заходи з ліквідації аварійних ситуацій на робочому місці, на виробничій ділянці, в цеху, тощо;

– діяти в складі спеціалізованої служби і формування цивільного захисту при рятуванні персоналу, населення, ліквідації наслідків надзвичайної ситуації на території об'єкта;

– застосовувати табельну техніку, майно та механізми при проведенні рятувальних та інших невідкладних робіт;

– користуватися засобами захисту від вражаючих чинників, що становлять небезпеку на об'єкті підвищеної небезпеки;

– здійснювати заходи, що передбачені планом евакуації та укриття в захисних спорудах.

2.3. За підсумками навчання за Програмою рекомендується формування психологічної підготовки до адекватних дій в умовах стресового впливу вражаючих чинників надзвичайних ситуацій.

III. Розподіл навчального часу за розділами Програми та формами навчання

№ з/п теми	Найменування теми	Форма навчання, кількість годин			Всього
		Курсове навчання	Індивідуальне навчання	Спеціальні об'єктові навчання, тренування	
1	2	3	4	5	6
Теоретична складова					
1	Небезпечні речовини, що використовуються (зберігаються, транспортуються) підприємством, та їх властивості	2	-	-	2
2	Дії за планом локалізації і ліквідації аварій об'єкта підвищеної небезпеки	4	-	-	4

1	2	3	4	5	6
3	Система спостереження за виробництвом, навколишнім середовищем та оповіщення персоналу при виникненні надзвичайної ситуації	1	-	-	1
4	Захист працівників при виникненні аварій та інших надзвичайних подій на виробництві	2	-	-	2
5	Надання домедичної допомоги в осередках ураження (зонах лиха)	1	1	-	2
	Перевірка знань	1	-	-	1
Всього:		11	1		12
Практична складова					
1	Противарійні тренування, навчальні тривоги			до 4	до 4
2	Спеціальне об'єктове навчання (тренування) з питань цивільного захисту	-	-	до 8	до 8
Всього:				до 12	до 12
Разом:		11	1	до 12	до 24

IV. Зміст тем Програми Теоретична складова

4.1. Тема 1. Небезпечні речовини, що використовуються (зберігаються, транспортуються) підприємством, та їх властивості.

Критичні значення технологічних процесів, параметрів небезпечних речовин. Небезпечні технологічні процеси підприємства.

Небезпечні режими роботи устаткування, місця використання, зберігання хімічно небезпечних, радіоактивних, вибухо- та пожежонебезпечних речовин, можливі аварійні ситуації. Вражаючі чинники аварії.

4.2. Тема 2. Дії за планом локалізації і ліквідації аварій об'єкта підвищеної небезпеки.

Оперативна частина плану локалізації і ліквідації аварій на рівнях А, Б і В.

Завдання, обов'язки, ступінь участі, порядок дій персоналу підприємства, сили і ресурси, що залучаються для ліквідації аварійних ситуацій і надзвичайних подій.

4.3. Тема 3. Система спостереження за виробництвом, навколишнім середовищем та оповіщення персоналу при виникненні надзвичайної ситуації.

Спостереження за станом радіаційної, хімічної та інших небезпек на об'єкті підвищеної небезпеки. Система раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення, порядок її роботи у повсякденному режимі та при

виникненні надзвичайних ситуацій. Диспетчерська служба та обов'язки посадових осіб щодо забезпечення функціонування системи спостереження та оповіщення.

4.4. Тема 4. Захист працівників при виникненні аварій та інших надзвичайних подій на виробництві.

Забезпечення засобами захисту від вражаючих чинників, що становлять небезпеку на об'єкті підвищеної небезпеки, їх характеристики. Порядок дій при проведенні евакуаційних заходів на об'єкті підвищеної небезпеки. Заходи безпеки при ліквідації аварій, проведенні рятувальних та інших невідкладних робіт.

4.5. Тема 5. Надання домедичної допомоги в осередках ураження (зонах лиха).

Проведення первинного огляду потерпілого. Самодопомога і взаємодопомога при переломах, забоях, вивихах, опіках і ураженнях електричним струмом, отруйною речовиною. Зупинення кровотечі. Прийом і накладання пов'язок на рани і опечені частини тіла. Прийоми і способи іммобілізації (забезпечення нерухомості) при переломах з застосуванням стандартних шин або підручних матеріалів. Способи транспортування уражених.

Перевірка знань (1 година)

V. Рекомендований зміст практичних форм навчання за Програмою

5.1 Тренінги необхідних дій в умовах НС проводяться під час курсового або індивідуального навчання шляхом виконання індивідуальних завдань або групових занять з метою формування та/або відпрацювання умінь та навичок користування засобами індивідуального захисту та засобами пожежогасіння, дотримання правил поведінки під час проведення евакуації, проведення серцево-легеневої реанімації та інших способів надання першої допомоги потерпілим.

5.2. Протиаварійні тренування.

При проведенні протиаварійних тренувань відпрацьовуються дії персоналу за планом локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки із запобігання аварійним ситуаціям і аваріям на відповідних стадіях їх розвитку або локалізації і мінімізації їх наслідків для людей, матеріальних цінностей, довкілля, інших виробництв, рятування і виведення людей із зон ураження потенціальної небезпеки.

5.3. Навчальні тривоги.

Під час навчальних тривог здійснюються оповіщення і розбір керівного складу, основного складу об'єктової аварійно-рятувальної служби та працівників спеціалізованих служб і формувань, які за планом локалізації і ліквідації наслідків аварій залучаються до локалізації і ліквідації аварійної

ситуації, інформування населення, яке проживає поряд з об'єктами підвищеної небезпеки.

5.4. Спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту є єдиним комплексом навчальних заходів, спрямованих на вирішення завдань цивільного захисту на підприємстві, в установі або організації в умовах, максимально наближених до НС.

Спеціальні об'єктові навчання і тренування проводяться з метою комплексного відпрацювання керівним складом та фахівцями сил цивільного захисту разом працівниками підприємств, установ та організацій дій з організації та здійснення заходів, передбачених планами реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період, а також виконання ними функцій з питань цивільного захисту.

VI. Рекомендований зміст практичних форм навчання за Програмою

6.1 Відповідальність за підготовку працівників об'єктів підвищеної небезпеки несуть керівники підприємств, установ, організацій, які на базі типової програми розробляють і затверджують навчальні програми з врахуванням конкретних виробничих умов і відповідних їм чинних нормативно-правових актів у сфері цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.

Безпосередніми організаторами навчання є керівники підрозділів з питань цивільного захисту або штатні (позаштатні) особи з питань цивільного захисту підприємств, установ, організацій.

6.2 Заняття у навчальних групах проводять керівники структурних підрозділів, спеціалізованих служб і формувань ЦЗ на навчально-тренувальній базі об'єктів підвищеної небезпеки, державних чи комунальних аварійно-рятувальних служб, що обслуговують ці підприємства, установи, організації.

Керівники всіх навчальних груп, а також працівники спеціалізованих служб і формувань ЦЗ, що залучаються до проведення робіт з дегазації, дезактивації територій та організують і проводять хіміко-дозиметричний контроль попередньо проходять курсове навчання у навчально-методичних центрах сфери цивільного захисту області.

Всі заняття повинні проводитись практично з відпрацюванням відповідних нормативів і в умовах обстановки, яка може скластись на об'єкті підвищеної небезпеки в результаті стихійного лиха, аварій, катастроф, ураження, терористичного акту.

Для проведення занять по вивченню прийомів з навчання працівників прийомам надання домедичної допомоги залучаються медичні працівники суб'єкту господарювання.

Кожне заняття повинно закінчуватися підведенням підсумків, з аналізом помилок допущених при практичному відпрацюванні тієї чи іншої вправи.

6.3 Заняття проводяться з метою практичного відпрацювання, закріплення та перевірки умінь та навичок виконання працівниками

протипожежних та інших заходів, що підвищують стійкість роботи об'єкту.

6.4 За рішенням керівника рекомендована тематика може уточнюватися і доповнюватися з урахуванням особливостей підприємства, установи, організації але без скорочення загального часу, який відводиться на навчання.

VII. Перевірка засвоєння змісту Програми

7.1. Для проведення перевірки засвоєння працівниками змісту Програми наказом керівника підприємства, установи, організації створюється комісія з перевірки підготовки працівників (далі-Комісія), до складу якої обов'язково входить фахівець, діяльність якого пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту.

7.2. Перелік питань для перевірки знань за змістом Програми розробляється Комісією і затверджується керівником підприємства, установи, організації.

7.3. Перевірка знань за змістом Програми проводиться шляхом тестування або заліку в усній або письмовій формі та оформлюється протоколом Комісії.

Працівники, які показали незадовільний рівень знань за змістом Програми повинні протягом одного місяця пройти повторну перевірку знань.

VIII. Навчально-матеріальне забезпечення навчання

8.1. Для забезпечення проведення навчання за Програмою використовується матеріально-технічна база об'єктів підвищеної небезпеки.

8.2. Склад навчально-матеріального майна, повний перелік та кількісні показники визначаються керівником об'єкта підвищеної небезпеки з урахуванням особливостей його виробництва, техногенної безпеки та кількості працівників.

IX. Перелік нормативних документів

1. Кодекс цивільного захисту України.
2. Закон України від 16.03.2000 № 1550-III «Про правовий режим надзвичайного стану».
3. Закон України від 06.04.2000 № 1647-III «Про правовий режим воєнного стану».
4. Закон України від 18.01.2001 № 2245-III «Про об'єкти підвищеної небезпеки».
5. Закон України від 20.03.2003 № 683 «Про боротьбу з тероризмом».
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 року № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях».
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.1999 року №192 «Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях».
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 19.01.2002 року №1200 «Про затвердження Порядку забезпечення населення і особового складу

невоєнізованих формувань засобами радіаційного та хімічного захисту».

9. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2004 року №368 «Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями».

10. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2013 року № 616 «Про затвердження Положення про добровільні формування цивільного захисту»

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.10.2013 року № 841 «Про затвердження Положення про проведення евакуації у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру».

12. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 року № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту».

13. Наказ МНС України від 17.06.2010 № 472 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації пунктів видачі населенню та особовому складу невоєнізованих формувань засобів радіаційного і хімічного захисту».

14. Наказ МНС України від 09.10.2006 № 653 «Про затвердження Інструкції щодо утримання захисних споруд цивільної оборони у мирний час».

15. Наказ МНС України від 15.08.2007 № 557 «Про затвердження Правил техногенної безпеки у сфері цивільного захисту на підприємствах, в організаціях, установах та на небезпечних територіях».

16. Наказ ДСНС України від 23.03.2015 № 167 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо підготовки населення до дій в умовах загрози або вчинення терористичного акту».

17. Наказ МНС України від 12.12.2012 №1400 «Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій».

18. Наказ МОЗ України від 16.06.2014 № 398 «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах».

19. Наказ МВС України від 11.09.2014 № 934 «Про затвердження Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту»

20. Наказ МВС України від 31.01.2015 № 113 «Про затвердження Примірною положення про формування цивільного захисту».

21. Болотських М.В. (загальна редакція), «Реагування на надзвичайні ситуації», Київ, 2013.

22. Болотських М.В. «Основи цивільного захисту», Університет цивільного захисту України, Інститут державного управління у сфері цивільного захисту, 2008 р.

23. Могильченко В.В. «Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій». КІМ, 2008 р.